

Filozofická
fakulta

OKRUHY PRO STÁTNÍ ZÁVĚREČNOU ZKOUŠKU

OBECNÁ LINGVISTIKA

Mgr. navazující dvouoborové studium

(pro studenty, kteří zahájili studium v akademickém roce 2014/2015)

- 1. Vývoj lingvistiky v 19. století a v první polovině 20. století.** Významné osobnosti a díla historicko-srovnávací lingvistiky, metoda popisu jazyka historicko-srovnávací lingvistiky. Významné osobnosti a díla strukturalismu, strukturální škola americká, ženevská, kodaňská a pražská. Metody popisu jazykového systému strukturní lingvistiky.
- 2. Vývoj lingvistiky v druhé polovině 20. století.** Vývoj lingvistiky v návaznosti na teorii informace a teorii komunikace, komunikační obrat v lingvistice. Základní rámec vývoje pomezních lingvistických disciplín. Rozvoj lingvistického popisu komunikace a textu.
- 3. Vztah lingvistiky a humanitních a přírodních věd.** Úloha obecné lingvistiky v interdisciplinárním výzkumu. Základní otázky, problémy, metody a zjištění matematické a kvantitativní lingvistiky, psycholingvistiky, sociolingvistiky, kognitivní lingvistiky, sémiotiky, filozofie jazyka apod.
- 4. Možnosti zkoumání a popisu jazykového systému.** Základní přístupy k popisu fonologického, morfologického, lexikálního, syntaktického a textového plánu. Vztahy jazykových plánů a principy jejich výstavby. Přístupy k popisu jazyka a struktury textu historicko-srovnávací lingvistiky, strukturalismu, generativismu, pomezních lingvistických disciplín, experimentální přístupy k popisu jazyka a textu.
- 5. Vztah strukturního a generativního popisu.** Základní principy strukturního popisu jazyka. Deduktivní přístup, postup dělení textu, komutační test, varianty a invarianty, katalýza, synkretismus. Empirický princip při tvorbě gramatiky. Vztah pravděpodobnostního vymezení jazyka (Markovův proces), popisu frázové struktury a popisu na základě jádrových vět a transformačních pravidel.
- 6. Konstrukce gramatiky ze sémantické báze.** Rozdíl mezi tvorbou gramatiky od výrazu a od obsahu. Slovtvorné, nepredikační a predikační způsoby vyjádření. Vztahy sémantické, pragmatické a syntaktické dimenze v přístupu k tvorbě gramatiky ze

sémantické báze. Kompetence gramatických prostředků k vyjádření sémantických a pragmatických obsahů a k účasti na výstavbě textu.

7. **Sémiotický popis jazyka a znaku.** Výraz, obsah, substance a forma, využití těchto konceptů při popisu znaku, popis znaků a jejich vztahů ke kódu v případě překladu, ostenze, transkripce, kopírování, pojmenování apod.; umwelt / purport, konotace a denotace; intencionalita sémiózy, koncept subjektu sémiózy, vztah sémiotiky a teorie komunikace.
8. **Principy výstavby kódu a podoba jazykového znaku.** Vlastnosti kódů a znaků: vztah fyzického a sémiotického, arbitrárnost, linearita a delimitace znaku; ekonomičnost struktury kódu (dvojitá artikulace, homonymie, analogie atd.), ekonomické využitých výrazových prostředků (informační, recepční, produkční atd.). Primární a sekundární kódy, podmínka komplexního kódu, vlastnosti a využití sekundárních kódů.
9. **Základní pojmy filozofie vědy.** Struktura vědeckých teorií (syntaktické a sémantické pojetí), vědecké vysvětlení (D-N model a další varianty), testování vědeckých teorií (různé varianty a problém demarkace vědy a pseudovědy), vývoj vědeckých teorií (kumulativismus a antikumulativismus).
10. **Filozofie lingvistiky.** Srovnání různých typů lingvistických teorií (např. lingvistický strukturalismus a kvantitativní lingvistika), modely vysvětlení v lingvistice (např. systémové, teleologické, funkcionální), testování lingvistických hypotéz (např. psycholingvistika, kognitivní lingvistika).